

Η βιωσιμότητα, η ευθύνη για έναν επιχειρηματικό πολιτισμό και η ασφαλιστική οπτική

Με τον Γιάννη γνωρίζομαστε πολλά χρόνια. Πάντα οι συζητήσεις μας, ακόμα κι αν επρόκειτο για μικρές, συγκεκριμένες θεματικές συνεργασίες, είχαν έκταση και νόημα. Έτσι, μια πρόσφατη συνάντησή μας εξελίχθηκε σε μεγάλη συζήτηση «επί παντός επιστητού» σχετικά με το μεγάλο θέμα της επιχειρηματικής υπευθυνότητας και της βιωσιμότητας, που έχει γίνει μόδα. Αλλά, όπως λέει ο ίδιος, και στη «μόδα μπορεί να βρει κανείς απροσμέτρητο βάθος περιεχομένου, είναι ζήτημα ικανότητας στην κατάδυση». Πόσο μάλλον γι' αυτά που τον απασχόλησαν και εξακολουθούν να τον απασχολούν. Είπαμε, λοιπόν, να δώσουμε σ' αυτήν τη συζήτηση μορφή συνέντευξης, υπό τον γενικό τίτλο «Ολοκληρωμένος Επιχειρηματικός Πολιτισμός», στη βάση της ηθικής ευθύνης και στον ασφαλιστικό χώρο, που είμαστε βέβαιοι ότι θα σας κάνει, αν μη τι άλλο, σοφότερους!

Ο πρωτοπόρος κ. Γιάννης Ρούντος*, σε μια εκ βαθέων συνέντευξη, καταθέτει στο IW το απόσταγμα των γνώσεων και των εμπειριών του από τον χώρο της ιδιωτικής ασφάλισης.

iw? Τονίζεις πάντα σε δημόσιες τοποθετήσεις σου πως ο κλάδος της ιδιωτικής ασφάλισης επιτελεί, πάνω απ' όλα, κοινωνική αποστολή. Κατά πόσο αυτό γίνεται πραγματικά και με ποιον τρόπο; Ειδικότερα, στο πλαίσιο της επιχειρηματικής κοινωνικής ευθύνης, όπου υπήρξε εισηγητής πριν δύο δεκαετίες για την ασφαλιστική αγορά και καθιερώσατε μοντέλο στην Interamerican, που ακολούθησαν αργότερα, λιγότερο ή περισσότερο, και ορισμένες άλλες εταιρείες του κλάδου.

αν. Όσον αφορά την αποστολή, η ασφαλιστική αγορά, όταν ξεκίνησε να διαμορφώνεται ένα κίνημα κοινωνικής ευθύνης στον κόσμο των επιχειρήσεων, ήταν ώριμη και ιδεολογικά έτοιμη γι' αυτό που σήμερα ορίζεται ως "purpose". Η ασφάλιση δεν απευθύνεται ευκαιρικά σε στοχευμένους καταναλωτές

υλικών αγαθών σύμφωνα με τάσεις εποχής, αλλά στο σύνολο της κοινωνίας, για την επίτευξη μιας καλύτερης ποιότητας ζωής πάνω σε βασικές σταθερές: υγεία, περιουσία, εισόδημα. Γι' αυτό, άλλωστε, πρωτίστως, η ασφάλιση καθιερώθηκε ως θεσμός κρατικής μέριμνας, ως κοινωνική. Η ιδιωτική ήρθε να τη συμπληρώσει. Τώρα, το κατά πόσο εκπληρώνει την αποστολή της είναι ένα σύνθετο ζήτημα κοινωνικής ευθύνης στη μετάβαση από την ιδέα στην πράξη. Η ασφαλιστική αγορά οφείλει να συνειδητοποιήσει πως η κοινωνική αποστολή της είναι «θώρακας» για μακροπρόθεσμη επιχειρηματική επιτυχία, για ασφαλιστική βιωσιμότητα, και θα πρέπει γι' αυτό να θυσιάσει βραχυπρόθεσμους στόχους και κάποια προσωρινά κέρδη. Αυτό είναι ένα θεμελιώδες υπαρξιακό ζήτημα, που πρέπει να βρίσκει πρακτικές απαντήσεις από τις ασφαλιστικές εταιρείες για να προχωρεί πιο πέρα η

αγορά. Διαφορετικά, θα μένει στατική σε ανάπτυξη και κοινωνική διεύρυνση, εκεί που βρίσκεται σήμερα, δηλαδή μεταξύ 2% και 2,5% επί του ΑΕΠ.

iw? Στη δική σου διαδρομή, πώς είδες αυτήν τη μετάβαση από την ιδέα της ευθύνης στην πράξη; Δημιουργήθηκε ταυτότητα για τον κλάδο της ασφάλισης;

αν. «Ταυτότητα»! Το θέτεις στη σωστή βάση. Κάθε επιχειρηματικός κλάδος έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά απόδοσης αξίας στην κοινωνία, που προσιδιάζουν στο επιχειρηματικό αντικείμενο. Να διευκρινίσω πως όταν μιλάμε για απόδοση αξίας στην κοινωνία, θα πρέπει να συμπεριλάβουμε όλες τις συνιστώσες για την ποιότητα ζωής, που σήμερα έχουν δώσει ειδικότερους στόχους, δείκτες και κριτήρια.

Προσωπικά, έζησα αυτή τη μετάβαση με μια διακριτή αλληλαγή. Η ευθύνη πρακτικά από την ιδέα του προαιρετικού Corporate Social Responsibility, του CSR ή ΕΚΕ στα καθ' ημάς, που ήταν βασισμένη σε μια κοινωνική κουλτούρα της επιχειρηματικής οντότητας γενικότερου περιεχομένου και ξεπερνούσε τις ασφαλιστικές δραστηριότητες, πέρασε για τους μεγάλους οργανισμούς στην υποχρεωτικότητα της συμμόρφωσης σε κώδικες, οδηγίες και πρότυπα αναφοράς. Σε μια τυποποίηση υποχρεώσεων, δηλαδή, της ασφαλιστικής ευθύνης για τη διαχείριση κινδύνων: καταστροφικών, οικονομικών, κοινωνικών, διακυβερνητικών. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για μετάβαση από τον πιο συναισθηματικό για την κοινωνία, ιδεολογικό και ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της κοινωνικής ευθύνης στην πιο τεχνοκρατική και εξειδικευμένη εκδοχή της, που συνδέεται με την υποχρέωση.

Η «ταυτότητα ευθύνης» και στις δύο περιπτώσεις που ορίζουν αυτή τη μετάβαση χαρακτηρίζεται από μια

σταθερή βάση τόσο στις ασφαλιστικές οντότητες όσο και σε επιχειρήσεις άλλων κλάδων, που είναι η ενσωμάτωσή της σε εταιρικές στρατηγικές, πολιτικές και διαδικασίες και, βεβαίως, θεμελιώνεται στην επιχειρηματική ηθική.

iw? Βλέπεις κάποια φυσική συνέχεια και εξέλιξη σε αυτήν τη μετάβαση από την προαιρετικότητα στην υποχρεωτικότητα των απολογισμών; Τι σημαίνει μια έκθεση για την εταιρική κουλτούρα;

αν. Υπάρχει μια γέφυρα σε αυτήν την απόσταση που διανύθηκε: είναι η βιώσιμη ανάπτυξη ως διαχρονική αναγκαιότητα. Δεν είναι ανακάλυψη του σήμερα αυτή η αναγκαιότητα, ούτε καινοφανής, όπως διαβάζω σε τοποθετήσεις στελεχών της αγοράς που έχουν μάθει να βλέπουν τα πάντα μέσα από το παραμορφωτικό πρίσμα του μάρκετινγκ, παπαγαλίζοντας. Όμως, νοηματοδοτείται διαφορετικά η βιώσιμη ανάπτυξη από τη μια κατάσταση του τότε στην άλλη του σήμερα. Αρκεί να πω ότι στην αλληλαγή

του αιώνα η βιώσιμη ανάπτυξη ήταν αυτονότος, εύλογος σκοπός κοινωνικής ευθύνης, ενώ σήμερα είναι προμετωπίδα για οτιδήποτε λέγεται ή γίνεται, καταχρηστικής αναφοράς μάλιστα και συχνά ως κενός λόγος, αφού, κατά κανόνα, δεν δικαιώνεται. Κοίταξε, για παράδειγμα, τη «σκόνη» που σκάνουν στο όνομα της βιώσιμης ανάπτυξης οι απογοητευτικές ετήσιες COP, οι Σύνοδοι για το Κλίμα. Μέσα σε αυτήν την κατάσταση, λοιπόν, η ασφαλιστική αγορά αναζητεί τη δική της «ταυτότητα» επιχειρηματικής ευθύνης.

Είναι σημαντικό, ωστόσο, να αναγνωριστεί πως μια «τακτοποίηση» προτεραιοτήτων και στόχων για οργανισμούς και επιχειρήσεις, που έθεσαν σε μια σειρά και τάξη τα ζητούμενα σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι κομβικά καθοριστικό βήμα και δείχνει δρόμο. Τα Sustainable Development Goals του ΟΗΕ, οι γνωστοί 17 Στόχοι ευρέως φάσματος με πλήθος υποστόχων –169, αν θυμάμαι σωστά– από την

αντιμετώπιση της φτώχειας, την υγεία, τη μόρφωση, την ισότητα και συμπερίληψη, την εργασία, την επιχειρηματικότητα και καινοτομία, την οικονομία, την αστική ζωή, το κλίμα και τη βιοποικιλότητα μέχρι το επιστέγασμα των συνεργασιών είναι «φώτα πορείας» και προορισμός για όλους –βεβαίως και για τις ασφαλιστικές εταιρείες. Το ίδιο είναι και οι 10 Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ, που επιμερίζονται σε ανθρώπινα δικαιώματα, συνθήκες εργασίας, προστασία του περιβάλλοντος και καταπολέμηση της διαφθοράς, όπου βασιζαμε τον σχεδιασμό και τις πρακτικές επιχειρηματικής κοινωνικής ευθύνης. Αυτές οι Αρχές παραμένουν «ομπρέλα» ευθύνης για έναν καλύτερο κόσμο.

Πιστεύω πως για τη βιώσιμη ανάπτυξη η υποχρέωση τεχνικής και αποθλογοιστικής συμμόρφωσης, τα πλαίσια και οι τεχνοκρατικές θεωρήσεις θα πρέπει να συντρέχουν με την προϋπόθεση μιας βαθιάς μεταλλήλαγής της εταιρικής κουλτούρας. Αυτό απαιτεί ισχυρές

δονήσεις στις εταιρικές οικογένειες, αλληλαγές στην αντίληψη του ρόλου της ηγεσίας, που πρέπει να εμπνέει, να καθοδηγεί και να εμπιστεύεται, και όχι απλώς να διεκπεραιώνει εντολές μετόχων, αλλά και αλληλαγές στη βάση του επιχειρείν, στις δραστηριότητες. Είναι περιοχές όπου υπάρχει μακρύς δρόμος και αντίρροπες συνθήκες σε μια επιχειρηματική προσέγγιση ευκαιριακής, προσωρινής «επιβίωσης» και όχι μακρο-βιωσιμότητας. Εκεί, χρειάζεται να ξεπεραστεί το σύνδρομο της απληστίας ως πρόταγμα στο τέλος κάθε οικονομικού έτους. Μεγαλύτερη γείωση, δηλαδή. Τα κέρδη δεν είναι αυτοσκοπός σε έναν κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνο οργανισμό, που θέλει να επιστρέψει αξία.

Σκέψου πως στην Interamerican είχαμε φθάσει σε σημείο υψηλής συνειδησης της κοινωνικής ευθύνης, με ποσόστωση του budget για πρακτικές ΕΚΕ επί της κερδοφορίας. Κάτι πολύ ουσιαστικό και προωθημένο σε επίπεδο απόλυτης δέσμευσης. Δεν έχει πέσει στην αντίληψή μου η εφαρμογή αυτής της πρακτικής, σήμερα, στον σχεδιασμό βιωσιμότητας κάποιων εταιρειών. Αυτό, μάλιστα, φαινόταν και στις εκθέσεις μας ως μέρος της απόδοσης κοινωνικού προϊόντος, μαζί με εισφορές, φόρους, αμοιβές προσωπικού, προμήθειες συνεργατών και λοιπά οικονομικά μεγέθη. Δεν γίνεται ομελέτα χωρίς σπασμένα αυγά, απλώς με χάρτινες ή ψηφιακές εκθέσεις ευθυγράμμισης, με λογιστική επενδυτών, με ονειρώξεις σε γραφεία και ανέξοδες σχολικές δράσεις. Απαιτείται επιχειρηματικός ακτιβισμός συνέχειας και δαπάνες για μια καλύτερη κοινωνική και επιχειρηματική ζωή, και αυτό έχει πάθος και πόνο.

Ins2 Η υποχρεωτικότητα για τακτικές εκθέσεις βιωσιμότητας συνδέεται με τα κριτήρια ESG, όπου πλέον υπάρχουν λεπτομερείς οδηγίες και απαιτήσεις για τον καμβά σύνταξης. Τι ισχύει για τις ασφαλιστικές εταιρείες;

αν. Υπάρχει –και είναι απαραίτητο να υπάρχει– μια βάση για λογοδοσία και για εκθέσεις σταθμισμένων επιδόσεων, να ξέρουμε για τι μιλάμε και να ξέρουν και οι άλλοι για εμάς. Όμως, επιμένω πως δεν πρέπει η έκθεση να αντιμετωπίζεται ως μια τεχνική υπόθεση υποχρέωσης και θεωρημάτων, αλλά ως ένας πραγματικός καθρέφτης ευθύνης στην πράξη.

Στην Interamerican, ήμασταν από τις πρώτες εταιρείες που μπήκαμε σε μια τέτοια λογική από τις αρχές του 2000 και η ενσωμάτωση στην εταιρική στρατηγική είχε υλοποιηθεί πολύ φυσικά, βιωματικά. Η εταιρεία έγινε μέλος του UN Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI) από το 2006 και είχαμε ήδη, από τότε, δώσει στην αγορά εξειδικευμένα προϊόντα ασφαλιστικής κάλυψης για το περιβάλλον: επιχειρηματικής αστικής ευθύνης για ρύπανση περιβάλλοντος και ασφάλισης επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Δεν ακολούθησε τόσα χρόνια άλλη εταιρεία της αγοράς. Μόλις το 2022 εντάχθηκε η Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών στο πρόγραμμα –και σωστά έπραξε–, ώστε να έχει μια επαφή με τις Αρχές και τα προτάγματα της Αειφόρου Ασφάλισης, που εμείς, ως εταιρεία, η μοναδική από την Ελλάδα, είχαμε συνυπογράψει ιδρυτικά το 2012 στη Διακήρυξη του Ρίο ντε Τζανέιρο.

Τώρα, σχετικά με τις εκθέσεις, οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, όπως και οι τραπεζικοί, περιλαμβάνονται στην υποχρέωση σύνταξης. Η νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία για τις εκθέσεις βιωσιμότητας θα είναι άνευ νοήματος αν δεν κατευθύνει τις επιχειρήσεις σε μια ολιστική, κοινή θεώρηση της εταιρικής ευθύνης σε όλα τα τμήματα διοίκησης, οργάνωσης και δραστηριοτήτων χωρίς στεγανά και αν δεν αποτελέσει μέσον μετασχηματισμού για να ικανοποιούνται τα ESG κριτήρια για το Περιβάλλον, την Κοινωνία, τη Διακυβέρνηση.

Η Οδηγία θα αποδειχθεί σημαντική εφόσον ανοίξει δρόμο για μια εταιρική

νοοτροπία δημιουργίας αποθέματος αξίας όχι μόνο σε οικονομικό, αλλά και σε ανθρώπινο, κοινωνικό, φυσικό, επιχειρηματικό και –γιατί όχι;– πνευματικό κεφάλαιο. Αυτό το χαρακτηρίζω «Ολοκληρωμένο Επιχειρηματικό Πολιτισμό» και πρέπει να είναι, κατά τη γνώμη μου, το σφαιρικό στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη.

Ειδικότερα για τα ESG στην ασφαλιστική κοινότητα, για τα οποία θα ήθελα να πω επιαινώντας ότι έχει αναλάβει αξιόλογες πρωτοβουλίες και ο Σύνδεσμος Εκπροσώπων και Στελεχών Ασφαλιστικών Εταιρειών, είναι σημαντικό να κατανοήσουν στρατηγικά το βάθος της ευθυγράμμισης οι εταιρείες, πέρα από την ευταξία της συμμόρφωσης και το διαβατήριο για χρηματοδότηση.

Πέρα από τις κανονιστικές απαιτήσεις, είναι σημαντικό στη σύνταξη των εκθέσεων να λαμβάνονται υπ’ όψιν τα οφέλη συνδυασμού στις διαδικασίες του Double Materiality –της διπλής σημαντικότητας και του Due Diligence Process– της δέουσας επιμέλειας. Από τον συνδυασμό, ενισχύεται ο εντοπισμός κινδύνων ESG, εσωτερικών και εξωτερικών, διευκολύνεται η χάραξη στρατηγικών βιωσιμότητας και αντιμετωπίζονται αποτελεσματικότερα οι ανησυχίες των stakeholders.

iw2 Η 28η Διάσκεψη για το Κλίμα στο Ντουμπάι είναι μάλλον το πιο βαρύ θέμα επικαιρότητας σχετικά

με την ευθύνη για την πιο σοβαρή κρίση που ζει ο πλανήτης, την κλιματική. Άφησες σε προηγούμενη τοποθέτηση έναν υπαινικτικό χαρακτηρισμό για τις COP. Ποια είναι η άποψή σου για τα συμπεράσματα, τις προσδοκίες;

αν. «Ωδινεν όρος, έτεκε μυν», κοιλονούσε βουνό και γέννησε παντίκι... Κοίταξε, πρέπει να αντιμετωπίσουμε αυταπάτες και να ταχθούμε σε μέτωπα συγκρούσεων, χωρίς συμβιβασμούς και εξυπηρετήσεις μεγάλων συμφερόντων. Αυτό πιστεύω πως, σήμερα, μόνο οι ακτιβιστές τοίλμανε να το κάνουν.

Οι εξελίξεις στην κλιματική αλλαγή και οι συνέπειές της είναι ταχύτατες, πέρα από κάθε πρόβλεψη. Βλέπεις, η πιο σοβαρή αναγκαιότητα για την απεξάρτηση –το γρηγορότερο– από τα ορυκτά καύσιμα δεν είναι δυνατόν να εκπληρωθεί, δεδομένου ότι μεγάλες οικονομίες που στηρίζονται σε αυτά αντιστέκονται και θα συνεχίσουν να επενδύουν σε υδρογονάνθρακες. Μάλιστα, εργαλειοποιώντας ως υπομόχλιο τα γεωπολιτικά και τις συρράξεις.

Για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας αναλήφθηκαν και στο Ντουμπάι κάποιες δεσμεύσεις από τα κράτη, αλλά ποιος τα βάζει πραγματικά με τις ιδιωτικές εταιρείες πετρελαίου; Θεωρητικά και μόνο, 130 περίπου χώρες από το φάσμα των αναπτυ-

‘ Η ασφαλιστική αγορά οφείλει να συνειδητοποιήσει πως η κοινωνική αποστολή της είναι «θώρακας» για μακροπρόθεσμη επιχειρηματική επιτυχία, για ασφαλιστική βιωσιμότητα, και θα πρέπει γι’ αυτό να θυσιάσει βραχυπρόθεσμους στόχους και κάποια προσωρινά κέρδη.

μένων και υπό ανάπτυξη φάνηκαν να θέλουν την οριστική απεξάρτηση. Έτσι, κλείνουμε και από το Ντουμπάι με τη στυφή επίγεια μιας δέσμευσης πολλών κρατών για αύξηση της δυναμικότητας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με ετήσιο ρυθμό πάνω από 4%, ελαχίστων χωρών, με επικεφαλής τις ΗΠΑ, για τριπλασιασμό της πυρηνικής ενέργειας έως το 2050 –ένα θέμα με τεράστια ερωτηματικά. Επίσης, μιας απόφασης για λειτουργία ταμείου ζημιών και καταστροφών της τάξεως των 800 εκατ. δολαρίων, όταν οι ανάγκες είναι πολλαπλασιασμένες επί τοις χιλίοις, με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα να διαθέτουν μάλιστα 100 εκατ. δολάρια για ξεκάρφωμα. Δηλαδή «να σε κάψω άμοιρε Γιάννη να σ' αλείψω λάδι».... Ας προσθέσουμε στα συμφωνηθέντα και την απόφαση, για πρώτη φορά, να εκτιμώνται οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τα συστήματα τροφίμων και γεωργίας, που συμβάλλουν κατά το ένα τρίτο στην έκλυση αερίων. Μια απόφαση, όμως, που δεν συνδέεται με ουσιαστικότητα, όπως με δεσμεύσεις για μείωση της κατανάλωσης. Ακόμη, έχουμε τη διάθεση των ΗΠΑ και της Κίνας, κυρίως, για μετριασμό του εκλυόμενου μεθανίου. Σε γενικές γραμμές, πάντως, μόνο η ΕΕ φαίνεται κάπως συνεπής σε ανάληψη και τήρηση δεσμεύσεων.

Προσωπικά, αντιλαμβάνομαι από όλα αυτά ένα ικανό μέγεθος υποκρισίας και αντιφάσεων, που δεν επιτρέπει περιθώρια αισιοδοξίας για μια ολομέτωπη προσπάθεια αντιμετώπισης της κλιματικής κρίσης. Οι μοναδικοί που βγήκαν χαρούμενοι από τη Σύνοδο ήταν οι λόμπιστες των business πάνω στις συνέπειες της κρίσης. Με αυτά, οψόμεθα στην επόμενη COP29 στη Βραζιλία, με τη μεταφυσική ελπίδα πως δεν θα είναι πολύ αργά... Ρεαλιστικά, είναι μονόδρομος, δεν έχουμε παρά να προσπαθούμε και να ελπίζουμε σε μια χρονοκαυστήρηση της κλιματικής αλλαγής. Θα ήταν αφελές να πιστεύουμε πως μπορούμε να τη σταματήσουμε. Υπό τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί και τις διεθνιστικές μεγάλες συμφερόντων που αντιτίθενται σε δραστικά παγκόσμια μέτρα εδώ και τώρα, είναι φάρσα να συζητείται ως στόχος ο περιορισμός αύξησης της θερμοκρασίας στον 1,5 βαθμό Κελσίου σε σύγκριση με τα επίπεδα θερμοκρασίας της προβιομηχανικής εποχής, έως το 2050.

iw2 Η Ελλάδα, πάντως, έχει κάνει εντύπωση με την πρόοδο στα θέματα της πράσινης μετάβασης. Κυρίως με την ανάπτυξη των ΑΠΕ, έφτασε να είναι πέμπτη χώρα σε όλο τον κόσμο σε εγκατεστημένη ισχύ ΑΠΕ, με διπλασιασμό ισχύος

τα τέσσερα τελευταία χρόνια. Έχουμε κιάλια πράσινα νησιά, μιλάμε για ευρωπαϊκή πρωτιά σε μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 45% από το 2005 έως το 2021...

απ. Πράγματι, αυτό είναι ένα ιδιαίτερα θετικό γεγονός. Η χώρα μας σε αυτό το σκηνικό παλεύει για έναν πράσινο μετασχηματισμό με καλές επιδόσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παίρνοντας σχεδόν το μισό της παραγωγής ηλεκτρισμού από τον ήλιο και τον αέρα και μάλιστα κάτι παραπάνω μαζί με τα υδροηλεκτρικά.

Όμως, έχουμε κι εμείς τις παλινοωδίες μας. Ενώ αναλαμβάνονται δεσμεύσεις για την προστασία των θαλάσσιων και της ζωής στο νερό, με στοχοθεσίες όπως ο χαρακτηρισμός του 30% ως προστατευόμενων περιοχών και η απαγόρευση της αλιείας στο 10% των υδάτων μας, την ίδια στιγμή παραβιάζουμε κατάφωρα την ευρωπαϊκή νομοθεσία, επιτρέποντας έρευνες και εξόρυξη υδρογονανθράκων στις θάλασσές μας, που θα έχουν ανυπολόγιστες επιπτώσεις στη θαλάσσια βιοποικιλότητα. Μεγάλο πρόβλημα παραμένει και η διαχείριση των σκουπιδιών. Το ζήτημα δεν είναι απλώς να περιορίσουμε την ταφή στις χλωματερές κάτω από το 10% των αποβλήτων, αλλά να οδηγηθούμε σε καλές πρακτικές κυκλικής οικονομίας. Η κυκλικότητα αφορά και στην καταναλωτική συνείδηση, στην αντιμετώπιση του υπερκαταναλωτισμού, της σπατάλης. Η κυκλική οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο. Αξίζει να αναγνωριστεί και να σταθμιστεί η αξία της κυκλικότητας στη χρήση των πόρων για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Ακόμη, να συνειδητοποιήσουμε πως η τεκμηριωμένη κυκλικότητα μπορεί να οδηγήσει στην αειφορική ανταγωνιστικότητα μέσω της διαχείρισης φυσικών πόρων και

προϊόντων. Να δούμε κατά πόσον προωθούνται και εφαρμόζονται μοντέλα κυκλικής οικονομίας με υποστήριξη της καινοτομίας για τον μετασχηματισμό γραμμικών διαδικασιών σε κυκλικές, πώς προσδιορίζεται η –υπαρκτή βεβαίως– αξία στα σκουπίδια και τα απόβλητα, ώστε να εκμαιεύονται μέσω συνεργασιών εξειδικευμένης διαχείρισης από αυτά χρήσιμοι πόροι. Παγκοσμίως, υπάρχει και το μεγάλο ηθικό ζήτημα της μεταφοράς και απόθεσης πλαστικών αποβλήτων από τις πλούσιες χώρες στις μικρές και φτωχές, που είναι για ντροπή.

Αξίζει να εξετάσουμε την αποτελεσματικότητα της κυκλικότητας στη στρατηγική μείωσης της εκπομπής αερίων και να αναπτύξουμε εκπαίδευση στην τεχνογνωσία του zerowaste. Πρέπει να γίνει μια ουσιαστική στροφή της αγοράς σε επιλογές οικονομίας κλίμακας και σε προώθηση εργαλείων έξυπνης κατανάλωσης αντί της κουλτούρας «μιας χρήσης». Έχω την πεποίθηση πως είναι καθοριστική η παραδοχή της αναγκαιότητας να μειώσουμε την κατανάλωση –να!–, κάτι που σχεδόν δεν συζητείται, καθώς συνδέεται, άστοχα, με επιβράδυνση της ανάπτυξης. Αντιθέτως, συζητείται με επικίνδυνο ενθουσιασμό η πράσινη υπερκατανάλωση.

iw? Σήμερα, προς ποια κατεύθυνση επιχειρηματικής υπευθυνότητας για τα κλιματικά και περιβαλλοντικά ζητήματα στρέφονται οι

ασφαλιστικές εταιρείες; Φαίνεται πως τις απασχολεί ιδιαίτερα και στο πλαίσιο των κριτηρίων ESG, ενώ ανησυχούν πολύ και για τις καταστροφικές συνέπειες.

αν. Αλίμονο, η ασφαλιστική και αντασφαλιστική κοινότητα αισθάνεται ήδη πολύ έντονη την πίεση, και γι' αυτό, πλέον, έχει βάλει στο καθημερινό γλωσσάρι της λέξεις-έννοιες όπως η βιωσιμότητα, η προσαρμογή και η ανθεκτικότητα. Στην Ελλάδα, εκτιμώ πως με κρίσιμη καθυστέρηση έγινε αυτό και υπό την πραγματικότητα της αποζημιωτικής διαχείρισης μετά από μεγάλα καταστροφικά γεγονότα. Για παράδειγμα, οι καταστροφές από πλημμύρες και ακραία καιρικά φαινόμενα έχουν κοστίσει πολλά –μόνο ο Ντάνιελ άνοιξε απαιτήσεις στην ελληνική ασφαλιστική αγορά, που εκτιμώνται σε 700 εκατ. ευρώ, ίσως και να τα ξεπερνούν με τις έμμεσες ζημιές–, χωρίς να προσμετρώνται οι συνέπειες από την αναστολή της παραγωγικής δραστηριότητας στην τοπική κοινωνία και οικονομία της Θεσσαλίας. Αν αναλογιστούμε πως η ασφαλιστική αγορά έχει πληρώσει από το 1993 έως το 2022 συνολικά 210 εκατ. ευρώ για καταστροφές από βροχοπτώσεις και πλημμύρες, αντιλαμβάνομαστε με ποια εκθετική επιτάχυνση εξελίσσονται τα μεγέθη. Παγκοσμίως, υπάρχουν ανησυχίες για την ασφαλιστικότητα κινδύνων από ακραία φυσικά φαινόμενα και σεισμούς, αυτό επισημαίνεται και από το Insurance Europe. Χρειάζεται προσαρ-

μογή της ασφαλιστικής βιομηχανίας, βιώσιμα ασφαλιστικά προγράμματα, προσιά σε κόστος, που να απαντούν στις πραγματικές ανάγκες.

Είναι προφανές ο λόγος, λοιπόν, του ασφαλιστικού ενδιαφέροντος και η ανάγκη να επιμεινούν οι ασφαλιστικές εταιρείες στην αναγνώριση, αξιολόγηση, την έρευνα και αντιμετώπιση των καταστροφικών κινδύνων από την κλιματική αλλαγή. Η εμπλοκή των ασφαλιστών στα μεγάλα περιβαλλοντικά και κλιματικά θέματα είναι δεδομένη. Βλέπω καλά αντανakλαστικά σε θεσμικό επίπεδο και από την ΕΑΕΕ, που ευθυγραμμίζεται με τα διεθνή θεσμικά κέντρα και τις διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως το Green Deal, για μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη.

Στην Interamerican, είχαμε προτρέξει εδώ και κάποια χρόνια. Είναι σημαντικό το underwriting να γίνεται με όρους αειφορίας σε όλα τα στάδια ανάληψης κινδύνων. Κάτι έγινε και με τον ν. 5045/2023 και την έκπτωση 10% στον ΕΝΦΙΑ για ασφαλισμένες κατοικίες, που μπορεί να αυξηθούν για κάλυψη έναντι φυσικών καταστροφών. Η ασφαλιστική αγορά στην Ελλάδα πρέπει να αξιοποιήσει το γεγονός πως είναι ο μεγαλύτερος θεσμικός επενδυτής και να επιβάλει τις θέσεις της σε νομοθετικές διεργασίες. Στον πρόσφατο κλιματικό νόμο τι έχει περάσει;

iw? Στο γενικότερο πλαίσιο βιωσιμότητας και ευθύνης της ασφαλιστικής αγοράς, ποιες βασικές προτεραιότητες θα έδινες;

Χρειάζεται να ανοίξει δρόμος για μια εταιρική νοοτροπία δημιουργίας αποθέματος αξίας όχι μόνο σε οικονομικό, αλλά και σε ανθρώπινο, κοινωνικό, φυσικό, επιχειρηματικό και πνευματικό κεφάλαιο. Για έναν ολοκληρωμένο επιχειρηματικό πολιτισμό, που πρέπει να είναι το σφαιρικό στοιχείο για βιώσιμη ανάπτυξη.

απ. Κατά τη γνώμη μου, υπάρχουν δύο παράλληλοι δρόμοι ευθύνης που βάζουν την ιδιωτική ασφάλιση σε πορεία βιωσιμότητας. Ο πρώτος δρόμος, είναι σε άμεση συνάφεια με το ασφαλιστικό αντικείμενο, όπως στα ζητήματα προστασίας της περιουσίας από τις συνέπειες καταστροφικών κινδύνων, που προανέφερα. Χρειάζονται προσιτούς κόστους προγράμματα και υπηρεσίες με ανταποδοτικότητα αξίας στους πελάτες, που πρέπει να απευθύνονται σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο πλήθος ασφαλιζομένων, να μη γίνεται η ασφάλιση υπόθεση μόνο των υψηλότερων εισοδημάτων. Ο τομέας της ασφάλισης υγείας είναι εξίσου κρίσιμος κοινωνικά, καθώς εκεί το κόστος είναι υψηλό και το σύστημα υγείας στον τόπο μας βρίσκεται σε χειρότερη θέση από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Αρκεί να δούμε πως οι Έλληνες πληρώνουν ετησίως για υπηρεσίες υγείας 5,5 δισεκατομμύρια ευρώ από την τσέπη τους. Είναι τραγικό! Όμως, και στην αγορά των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας, με την οποία συνεργάζονται οι ασφαλιστικές εταιρείες, πρέπει να ξεπεραστεί το βραχυκύκλωμα του ολιγοπωλίου, ενώ χρειάζεται να προχωρήσει αποφασιστικά και η εφαρμογή των DRG για μια κοινή αναφορά στις τιμολογήσεις. Στον τομέα ασφάλισης ζωής και στα αποταμιευτικά-επενδυτικά προϊόντα, απαιτείται διαφάνεια και ακεραιότητα. Όλα αυτά συνιστούν ένα πεδίο άμεσας ασφαλιστικής ευθύνης για μια περισσότερο φιλική στην κοινωνία ιδιωτική ασφάλιση. Επιπροσθέτως, χρειάζονται γρηγορότερα και πιο αποφασιστικά βήματα ανοίγματος σε νέες αγορές. Το cyber risk ίσως επιφυλάσσει δυσάρεστους αιφνιδιασμούς για την επιχειρησιακή συνέχεια σε όλο τον κόσμο που διαχειρίζεται δεδομένα και οι ασφαλιστές απαιτείται να σπεύσουν συμμετέχοντας ως μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος. Όλα αυτά συνιστούν την επιχειρη-

ματική ευθύνη της ασφαλιστικής αγοράς, όπου σημασία έχει να προηγείται η πρόληψη και η προστασία εύρους αντί της παρηγορητικής αποζημιωτικής θεραπείας, που είναι συχνά και αναποτελεσματική, αλλιά και επαχθής οικονομικά για τις εταιρείες. Η ασφαλιστική αγορά πόσο επαρκής κεφαλαιοποιείται μπορεί να είναι για να αποζημιώνει, ενώ μπορεί από θέση ευθύνης να προλαμβάνει; Κραυγαλέο παράδειγμα η Υγεία. Στον δεύτερο δρόμο ευθύνης, θα έδινα προτεραιότητα σε κορυφαία ζητήματα κοινωνικής ευημερίας, όπου οι ασφαλιστικές εταιρείες μπορούν να αναπτύξουν δραστηριότητα διαθέτοντας τους οικονομικούς και τους ανθρώπινους πόρους γι' αυτές. Κάθε κρίση: κλιματική, γεωπολιτική, επισιτιστική, υγειονομική ή οποια άλλη έχει κοινωνικό αντίκτυπο, καταλήγοντας σε ανθρωπιστική κρίση, καθώς πλήττονται περισσότερο οι πιο ευάλωτοι πληθυσμοί. Το δημογραφικό για την Ελλάδα είναι μείζον θέμα και χρειάζεται να το υποστηρίξουν, ίσως και προϊόντικά, με προνομιακή ασφάλιση και παροχές για πολύτεκνες οικογένειες. Σε ποιον πληθυσμό θα πωλείται η ιδιωτική ασφάλιση, σε μια συρρικνούμενη πληθυσμιακά, χώρα γερόντων; Εδώ, σημειώνεται ασφαλιστική απουσία σε καλές πρακτικές CSR. Μόνο η Eurolife κάνει κάτι με υποστήριξη προγράμματος παιδικών σταθμών. Κοντά σε αυτό, το μέλλον της εργασίας θα πρέπει να απασχολήσει πιο έντονα τις ασφαλιστικές εταιρείες. Να υποστηρίξουν δραστικά και με σχέδιο τη δημιουργία θέσεων εργασίας μέσα από την ανάπτυξη του κλάδου. Σήμερα, απασχολούνται περίπου 6.000 εργαζόμενοι/ες, που μαζί με τους συνεργάτες φυσικής διαμεσο-λάβησης φθάνουν τις 50.000 θέσεις απασχόλησης περίπου και τείνουν να περιοριστούν με την επέλιση της ψηφιακής τεχνολογίας και του artificial intelligence, καθώς και της διανομής από πλατφόρμες με ταυτόχρονη

συρρίκνωση των φυσικών δικτύων διαμεσο-λάβησης, ιδιαίτερα των εταιρικών δικτύων αποκλειστικότητας. Η ασφαλιστική κοινότητα συγκεντρώνεται και ταυτοχρόνως μικραίνει. Ζητούνται νέες ισορροπίες «χωρίς να τρέξει αίμα». Θέμα κοινωνικής ειρήνης είναι η διαγενεακή αλληλεγγύη, ξεκινώντας μέσα από τις ίδιες τις εταιρικές κοινωνίες, με εξισορρόπηση του μείγματος των γενεών. Επιβάλλεται μιν, αλλιά δεν αρκεί να γίνουν περισσότερες οι γυναίκες σε θέσεις ευθύνης. Κανένας μετασχηματισμός δεν μπορεί να θεωρείται πως γίνεται με κοινωνική συνείδηση και ηθική ευθύνη όταν είναι βίαιος για τους εργαζομένους και φέρνει αντιμέτωπες τις γενιές. Να μικρύνουν οι αποστάσεις στην ταξική διαστρωμάτωση, γενικότερα, που δεν είναι μόνο εισοδηματική, αλλιά και μορφωτική, όπως και διαφορές-ανισοτήτων σε δικαιώματα και δυνατότητες στα βασικά αγαθά για στοιχειώδη αξιοπρέπεια στη ζωή. Το Social στα ESG για τις ασφαλιστικές εταιρείες, ενώ θα έπρεπε σε βαρύτητα σημασίας να είναι πρώτο λόγω αποστολής, παραμένει τελευταίο. Να ενδιαφερθούν οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, πάνω απ' όλα, για τον αγνοημένο πολιτισμό των γραμμάτων, των τεχνών και της παράδοσης, που διαμορφώνει χαρακτήρα συνέχειας και συνοχής στις κοινωνίες. Οι marketers, που –από παρεξήγηση– αναλαμβάνουν να τρέξουν τον στρατηγικό σχεδιασμό της βιωσιμότητας και του υπεύθυνου επιχειρείν, να κατανοήσουν ότι τα κριτήρια για την επένδυση μιας επιχείρησης στον πολιτισμό είναι διαφορετικά από εκείνα για τα ασφαλιστικά προϊόντα και μπορούν να εξασφαλίσουν τη μακρο-βιώσιμη ανάπτυξη της μέσα στη μεγάλη εικόνα μιας ευημερούσης κοινωνίας. Ο πολιτισμός θεωρείται μη ελκυστική επένδυση... Αυτό σημαίνει απαίδευση μέσα στις ίδιες τις επιχειρήσεις. Είναι ανύπαρκτη η παρουσία των ασφαλιστικών εταιρειών στον

πολιτισμό, που σκεπάζει περιεκτικά όλες τις κατηγορίες και όλα τα SDGs, τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. Η πολιτιστική-πολιτισμική κληρονομιά και το φυσικό περιβάλλον είναι όλος ο πλούτος αυτού του τύπου και οφείλουμε να τον μαθαίνουμε, να τον διατηρούμε και να τον αναδεικνύουμε πάνω απ' οτιδήποτε άλλο για να επιβιώσουμε. Η ταυτότητα της ασφαλιστικής αγοράς θα έχει νόημα αν διασωθεί και ενισχυθεί αυτή η ταυτότητα της χώρας μας. Ο πολιτισμός χαράσσει διακριτά την «κόκκινη γραμμή» ανάμεσα στην επιχειρηματική ευθύνη και την επιχειρηματική βαρβαρότητα. Όμως, αν σταματήσουμε εδώ, επειδή για ιδέες ευθύνης με απόδοση κοινωνικής αξίας θα χρειαζόνταν όλες οι σελίδες του περιοδικού!

ivw? **As κλείσουμε, έστω, με μια πιο προσωπική ερώτηση: Ολοκλήρωσες έναν επαγγελματικό κύκλο τεσσάρων και περισσότερο δεκαετιών, τις τρεις από αυτές στην**

ασφαλιστική αγορά. Από αυτήν τη συνέντευξη βγαίνει ένα μεγάλο απόθεμα γνώσης και ενδιαφέροντος που έχεις να μοιραστείς. Γιατί δεν συνεχίζεις με συμβουλευτικό ρόλο;

αν. Καταρχάς, διότι θα ήθελα να είμαι αποφασιστικά και καθοριστικά επιδραστικός και ιθύνων, όπως ήμουν τόσα χρόνια, και αυτό το μοντέλο δεν παίζει σήμερα, καθώς όλα βγαίνουν έτοιμα από κονσέρβα μαζικής εστίασης. Πολύ περισσότερο, βρίσκομαι μακριά από ρόλους δήθεν συμβούλων, που δεν συμπαθώ. Το πιο ουσιαστικό ζωτικό για εμένα είναι η επιστροφή στην Ιθάκη μετά την πολύχρονη επαγγελματική περιπέτεια, μια υπόθεση που πλέον είναι ιδιωτική, για παλιές αγάπες και λογαριασμούς ανοιχτούς από τα εφηβικά μου χρόνια. Έχω να ασχολούμαι, λοιπόν, με τη ζεύξη του λόγου και της εικόνας –δύο γλωσσών που πάντα με βασάνιζαν– σε κάποιες δημιουργικές προσπάθειες που ίσως τις

δείξω, αν είμαι καλά, καθώς και με την πρέσβευση ιδεών και έργων σε προσπάθειες φίλων με πνευματικό, αισθητικό και κοινωνικό περιεχόμενο. Οι λογαριασμοί μου με την ασφαλιστική αγορά έκλεισαν, ευτυχώς για εμένα χωρίς εκκρεμότητες και αγκιστρώσεις, με «πλήρη ένσημα για σύνταξη» και, όπως είχα αναφέρει και στο δεητήριο Τύπου της αποχώρησής μου από την εταιρεία, είναι φρόνιμο να ολοκληρώνεται ένας κύκλος στην κορύφωση: να αναγνωρίζει κάποιος **«τη μυστική βοή των πλησιαζόντων γεγονότων»**, όπως έγραφε και ο Κ. Π. Καβάφης. Με ικανοποιεί που βλίπω η αγορά να ενδιαφέρεται και να εξετάζει τοποθετήσεις μου, να υιοθετεί λόγο, προτάσεις και σκέψεις μου, ακόμη κι αν σε αυτό δεν με ονομάζει. Αυτό γινόταν από παλιά, σημασία έχει να μεταβολίζονται και να απλώνουν οι ιδέες. Έτσι, γίνεται νοηματικά αιτιατή και αυτή εδώ η συζήτηση, που δεν πρόκειται να εξαργηρωθεί επαγγελματικά. **ivw**

*Ποιος είναι ο Γιάννης Ρούντος

Αντί πληροφοριών για το πρόσωπο της συνέντευξης, που άφησε πολύ ισχυρό αποτύπωμα στην ευρύτερη ασφαλιστική αγορά και χαρακτήρισε καθοριστικά τη δημόσια εικόνα του brand της εταιρείας Interamerican επί δύο τουλάχιστον δεκαετίες έως το 2021, όταν αποχώρησε, με πληθωρική και πρωτοποριακή δραστηριότητα στην επικοινωνία, το lobbying/τις σχέσεις και την ανάπτυξη της Εταιρικής Ευθύνης και της αρχιτεκτονικής για την επιχειρηματική βιωσιμότητα, παραθέτουμε το link ενός βίντεο <https://player.vimeo.com/video/674335546?h=6564a88d40>. Πρόκειται για δηλώσεις που σκιαγραφούν το πορτρέτο του, από έγκριτα πρόσωπα της αγοράς, επώνυμους φίλους του και συνεργάτες από την ευρύτερη κοινωνία και την επιχειρηματική κοινότητα, καθώς και συναδέλφους του.

